

GULATING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 19.06.2019

Saksnr.: 19-045267AST-GULA/AVD2

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer

Jon Atle Njosen
Torstein Frantzen

Meddommere:

IT-konsulent
Vernepleier
Sekretær
Byggesaksbehandler i
Bergen kommune
Pensjonist

Inger Christine Skåret
Kristin Gunnarsdotter Wiig
Nils Bjarte Sæle
Eirik Berntsen
Leif Sunde

Siktet

Inger Johanne Kleivdal

Advokat Laila Kjærevik

Påtalemyndighet

Hordaland,
Sogn og Fjordane
statsadvokatembeter

Politiadvokat
Cathrine Elisabeth Schjelderup

Inger Johanne Kleivdal, født 02.08.1948, ble av Statsadvokatene i Hordaland, Sogn og Fjordane 02.07.2018 satt under tiltale for overtredelse av:

Straffeloven (2005) § 185 første ledd første punktum, jf. annet ledd bokstav a), jf § 10 annet ledd annet punktum

for forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig å ha fremsatt en diskriminerende eller hatefull ytring. Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse. Handlingen er offentlig fordi ytringen er fremsatt på en måte som gjør den egnet til å nå et større antall personer.

Grunnlag:

Tirsdag 5. september 2017 fra sin bopel i Åmundsdalen 90 eller andre steder, under et innlegg der Facebookprofilen Keith Hernandez hadde lagt ut en artikkel som omhandlet ytring fra Sumaya Jirde Ali, skrev hun; 'Fandens svarte avkom reis tilbake til Somalia og bli der din korruperte kakerlakk'.

Bergen tingrett avsa 22. februar 2019 dom i saken med slik domsslutning:

Inger Johanne Kleivdal, født 02.08.1948, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 185 første ledd første punktum, jf. annet ledd bokstav a, jf. § 10 annet ledd annet punktum til fengsel i 24 - tjuefire - dager.

Fullbyrding av straffen utsettes med en prøvetid på 2- to - år, jf. (straffeloven) 2005 § 34.

Inger Johanne Kleivdal, født 02.08.1948, dømmes til å betale en bot stor kr 10 000,- kronertitusen - subsidiært fengsel i 20 - tyve- dager.

Inger Johanne Kleivdal, født 02.08.1948, dømmes til å betale sakskostnader til det offentlige med kr 2000,- kronertotusen.

Inger Johanne Kleivdal har anket dommen til Gulating lagmannsrett. Anken gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen samt straffutmålingen.

Ved lagmannsrettens beslutning 22.03.2019 ble anken henvist til ankeforhandling.

Statsadvokatene i Hordaland, Sogn og Fjordane har deretter fremmet for lagmannsretten den samme tiltalebeslutning som for tingretten gjengitt foran.

Ankeforhandling ble holdt i Gulating lagmannsretts lokaler i Bergen 17. juni 2019. Foruten tiltalte hørte lagmannsretten forklaringer fra tre vitner. Det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Inger Johanne Kleivdal som er født 02.08.1948, er pensjonist og har adresse Åmundsdalen 90, 5115 Ulset. Hun oppgir at hun er samboende, mottar kr. 19 000 netto i pensjon per måned, og at hun har formue.

Inger Johanne Kleivdal erkjente ikke straffeskyld.

Påtalemyndigheten har nedlagt påstand om at Inger Johanne Kleivdal dømmes for overtredelse av strl. § 185 første ledd første punktum, jf annet ledd til fengsel i 14 dager.

Forsvareren har nedlagt påstand om at tiltalte frifinnes, subsidiært anses på mildeste måte.

Lagmannsretten legger til grunn at Inger Johanne Kleivdal til tid og sted som beskrevet i tiltalebeslutningen postet et innlegg med det der beskrevne innhold på Facebook. Tiltalte har forklart at hun er med i facebookgruppen «Vi som støtter Sylvi Listhaug». Uttalelsen ble lagt ut som en kommentar under profilen Keith Hernandez som er en ukjent person. Hun leste øvrige kommentarer under profilen, men er usikker på om det skjedde før eller etter hun postet sitt innlegg. Hun postet kommentaren i affekt og sinne fordi hun tolket innlegget som at Sumaya Jirde Ali hadde kalt Sylvi Listhaug for nazist. Med bakgrunn i sin oppvekst like etter krigen fant hun en slik karakteristikk av Sylvi Listhaug som svært alvorlig og krenkende. Hun mener at Sumaya Jirde Ali som aktiv samfunnsdebattant og deltaker i en politisk debatt må tåle å få spissede utsagn mot seg. Sumaya Jirde Ali har selv brukt uttrykk «fuck Listhaug», «fuck politiet» mv. Hun ble provosert av hennes ytringer. Hun anser ikke at Sumaya Jirde Ali har beskyttelsesbehov i Norge, da hun har besøkt Somalia etter hun kom til Norge, og hun mener Sumaya Jirde Ali bør dra tilbake dit dersom hun føler seg dårlig behandlet i Norge. Tiltaltes kommentar var politisk motivert, og hun mener at ytringen er beskyttet av ytringsfriheten. Hun beklager i dag at innlegget fikk en slik form og innhold som det gjorde, men at det skyldtes at hun handlet i affekt og kan ha blitt trigget av øvrige innlegg under profilen. Hun kunne valgt andre ord, men mener like fullt at utsagnet er lovlig. Hun oppgir at hun har vært politisk aktiv i Frp, hun er kristen, mot det islam står for i form av sharialover, tvangsekteskap, barneekteskap halalslakting mv. Hun er for likeverd, likestilling, ytringsfrihet og ikke imot andres hudfarge og religion.

Strl. § 185 oppstiller som vilkår for at ytringen skal kunne rammes at den må være fremsatt «offentlig». I strl. § 10 er nærmere definert hva som menes med en offentlig handling. Det heter der at er handlingen en ytring, «er handlingen også offentlig når ytringen er fremsatt på en måte som er egnet til å nå et større antall personer». Det dreier seg om en kommentar til et innlegg under profilen Keith Hernandez som er blitt delt fra denne gruppen, til facebookgruppen «Vi som støtter Sylvi Listhaug». Per 27.10.2017 hadde sistnevnte gruppe 20073 følgere. Innlegget kan ha gått ut til et ubegrenset antall personer all den tid profilen med kommentarer kan deles videre. Tiltalte har muligens ikke vært klar over antall følgere i den lukkede gruppen, eller i facebookgruppen «Vi som støtter Sylvi Listhaug», men hun

har vært klar over at hennes kommentar ville bli lest av en rekke andre personer, og som kunne deles videre. Noe som vel også var poenget ved å gi kommentarer slik tiltalte gjorde. Det er således på det rene at uttalelsen er framsatt «offentlig» slik bestemmelsen oppstiller som et kriterium.

Det følger videre av bestemmelsen at det er den «diskriminerende og hatefulle ytring» som rammes. I andre ledd presiseres at med dette menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av de i bokstav a)-d) angitte forhold. I denne saken gjelder tiltalen bokstav a) «hudfarge eller nasjonal eller etniske opprinnelse».

Høyesterett har i avgjørelse HR-2018-674-A uttalt seg om forståelsen av strl. (1902) § 135a og når en ytring rammes av bestemmelsen. Strl. § 185 i ny straffelov (2005) erstatter strl. § 135a i gammel straffelov. Ordlyden er lik på de punkter som denne saken gjelder. Avgjørelsen gir således veiledning om hvordan bestemmelsen skal forstås. Det heter i premiss 12 følgende:

For å ta stilling til ytringens straffbarhet, må ytringen først tolkes. Dette er en del av rettsanvendelsen hvor Høyesterett har full kompetanse, jf. blant annet Rt-1997-1821. Avgjørende for forståelsen er hvordan den alminnelige tilhører vil oppfatte utsagnet ut fra den sammenhengen det ble fremsatt i. Ved korte, muntlige uttalelser som dette, vil den umiddelbare forståelse være det sentrale for fastleggelsen av meningsinnholdet. Utgangspunktet er likevel at ingen skal tillegges meninger som ikke uttrykkelig er uttalt, med mindre et slikt innhold med rimelig stor grad av sikkerhet kan utledes av sammenhengen, jf. Rt-2012-536 avsnittene 18-20.

Videre heter det i premiss 15 følgende:

Det følger både av forarbeider og rettspraksis at § 135a skal tolkes innskrenkende i lys av Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. De fleste sakene som har vært oppe for Høyesterett har dreid seg om politiske ytringer hvor avveiningen mellom diskrimineringsvern og vernet om ytringsfriheten har stått sentralt. Vår sak handler om en ytring fremsatt i ren sjikanehensikt under en krangel på byen, og den eneste saken som direkte kan sammenlignes med vårt tilfelle, er dommen i Rt-2012-536 (dørvaktdommen). Her ble en mann straffet for å ha kalt dørvakten på et utested for "jævla neger" og for utsagn som underkjente hans egnethet som dørvakt ut fra hudfargen. Høyesterett fremhevet at en slik situasjon ikke hadde noe til felles med den kjerneverdi ytringsfriheten skal beskytte, nemlig det frie ordskiftet, og at utsagnene derfor nøytt et beskyddent grunnlovsværn, jf. avsnitt 38. På dette punktet står vår sak i samme stilling.

Lagmannsretten legger til grunn i likhet med tingretten at det må trekkes en grense mellom ytringer fremsatt i ren sjikanehensikt og ytringer som må anses som en del av det frie ordskiftet vernet av ytringsfriheten, og at det skal gis rommelig margin for uheldige og smaksløse ytringer som en del av det politiske ordskiftet. Det er de kvalifiserte krenkende ytringer som skal sanksjoneres med straff. Det vises også her til Rt-1981-1305.

Uttalelsen, slik den er lagt ut på Facebook, anser lagmannsretten isolert sett å ha et slikt meningsinnhold at den rent objektivt klart rammes som en kvalifisert krenkende ytring som er straffbar etter bestemmelsen. Den retter seg mot Sumaya Jirde Alis hudfarge og hennes etniske opprinnelse. Lest av en utenforstående leser på Facebook fremstår bruk av uttrykk som «fandens svarte avkom» sammen med «din korrupte kakkelakk» som både diskriminerende og hatefull i den sammenheng ytringen er fremsatt. Innholdet i kommentaren taler for seg selv. Når det leses i sammenheng med øvrige kommentarer under profilen, forsterkes inntrykket av det her dreier seg om en sterkt hatefull ytring. Det fremkommer av de øvrige kommentarer sterkt krenkende ytringer mot Sumaya Jirde Ali og hennes folkegruppe, så som at «Debatter med ei apekatt?...la dem få en banan å sloss om!» at jenter skal voldtas, «NIGGERKJÆRRINGER», «HIV DRITTKJÆRRINGA TIL HELVETE UT», «jævla svin», «fuck dere muslimer» «ufordragelig bukketryne», «disse svartingene» mv. Tiltaltes kommentar kommer etter disse kommentarene. Tiltalte hevder hun ikke kan innestå for annet enn det som fremkommer av profilen, og ikke for de øvrige kommentarer under profilen. Lagmannsretten finner det utvilsomt at tiltalte har lest det som fremkommer i profilen, og hovedinnholdet i kommentarene, og at hennes kommentar er en oppfølging og tilslutning til kommentarene ment for å leses av andre på facebookgruppen «Vi som støtter Sylvi Listhaug». Sumaya Jirde Ali har beskrevet at hun opplever innholdet i ytringen som dehumaniserende. Tiltaltes ytring lest i sammenheng med forutgående kommentarer angriper klart somaliere som gruppe og folkeslag, og Sumaya Jirde Ali reduseres i den sammenheng til et «skadedyr» uten menneskeverd slik lagmannsretten ser det.

Ytringen kan ikke ses å være fremsatt som del av det frie politiske ordskifte på en debattsider på Facebook, og som er vernet av ytringsfriheten. Det som er skrevet under profilen har ikke noe med en politisk diskusjon å gjøre, men fremstår som ren sjikane mot Sumaya Jirde Ali. Sumaya Jirde Ali har forklart at hun aldri har kalt Sylvi Listhaug for nazist. Det er heller ikke ført noen øvrige bevis for at så er tilfelle. Hvorvidt tiltalte har levd i en slik villfarelse med bakgrunn i det som fremkommer under profilen til Keith Hernandez, som lagmannsretten forstår er en falsk profil, behøver ikke lagmannsretten ta stilling til. Ytringen overgår uansett langt det som kan være berettiget å fremsette i ytringsfrihetens navn i en slik situasjon. Sumaya Jirde Ali skal heller ikke måtte tåle en slik ytring selv om hun har vært en aktiv samfunnsdebattant, og i den anledning har kommet med spissede formuleringer som kan ha provosert enkelte.

Lagmannsretten finner etter dette bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltaltes ytring rammes av strl. § 185. Videre finner lagmannsretten bevist at ytringen ble fremsatt bevisst med det formål og forhåne, fremme hat og ringeakt overfor Sumaya Jirde Ali og somaliere generelt på grunn av deres hudfarge og etniske opprinnelse. Tiltalte blir følgelig å domfelle for overtredelse av strl. § 185 første ledd første punktum, jf. annet ledd bokstav a), jf. § 10 annet ledd annet punktum.

Ved straffutmålingen legger lagmannsretten avgjørende vekt på de allmennpreventive hensyn. Denne type ytring sammen med lignende ytringer Sumaya Jirde Ali har blitt, og blir utsatt for, har ført til at hennes «stemme» har stilnet av hensyn til hennes familie og egen helse. Selv har hun beskrevet at det å fremstå som offentlig samfunnsdebattant har kostet og koster henne så mye at hun har trukket seg tilbake. Hun føler langt på vei sin ytringsfrihet «inngjerdet» som følge av sjikane hun blir utsatt for når hun deltar i det offentlige ordskiftet. Lagmannsretten ser det som et demokratisk problem dersom hatefulle ytringer, spesielt på internett, leder til at personer, viker tilbake for å delta i det offentlige ordskiftet. Riksadvokaten har i rundskriv RA-2017-1 pekt på at hverdagslivets diskriminerende og hatefulle ytringer fordrer oppmerksomhet, og at påtalemyndigheten arbeider for å få bragt reaksjonsnivået i flere slike saker for Høyesterett for avgjørelse. Det foreligger ikke høyesterettspraksis som gir særskilt veiledning ved straffutmålingen. Det foreligger en del underrettspraksis der det er reagert med betinget fengsel og bot. Lagmannsretten finner at hensynet til allmennprevensjonen og behovet for å demme opp for denne type samfunnsskadelige ytringer tilsier at det bør reageres med ubetinget fengselsstraff. Straffen settes etter dette til fengsel i 14 dager slik som påstått av påtalemyndigheten.

Sakskostnader er ikke påstått, og ilegges derfor heller ikke.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

Inger Johanne Kleivdal, født 02.08.1948, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 185 første ledd, første punktum, jf. annet ledd bokstav a) til fengsel i 14 -fjorten- dager.

Jon Atle Njøsén

Torstein Frantzen

Inger Christine Skåret

Leif Sunde

Kristin Gunnarsdotter Wiig

Nils Bjarte Sæle

Eirik Berntsen

Dommen vil bli forkynt ved frammøteforkynning den 24.6.19 kl. 14 i Gulating lagmannsretts ekspedisjon i Bergen.

Dokumentet i samsvar med undertegnet original.

Silje Johnson

Veiledning til domfelte i lagmannsretten

Du kan anke dommen i lagmannsretten

Du har rett til å anke over en dom i lagmannsretten. Du må i så fall anke innen to uker fra den dagen dommen er avsagt eller forkynt (gjort kjent) for deg. Det vil si senest [dato]. Det er Høyesterett som behandler anker over avgjørelser i lagmannsretten.

Hva kan du anke over?

Du kan anke over

- lovanvendelsen under skyldspørsmålet, hvis du mener loven er tolket feil
- utmålingen av straffen
- inndragning, erstatning, tap av førerrett eller lignende
- feil ved saksbehandlingen

Du kan ikke anke over feil ved bevisvurderingen under skyldspørsmålet.

Høyesterett kan nekte å behandle anken

For å bli behandlet i Høyesterett må anken gjelde spørsmål som har betydning utover din sak, eller det må foreligge andre særlige grunner. Høyesteretts ankeutvalg avgjør om anken blir behandlet.

Hvordan anker du?

Du kan anke skriftlig eller muntlig for den lagmannsretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (for eksempel statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også anke overfor ansatte i fengselet.

Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør anke dommen, og eventuelt hjelpe deg med å skrive anken. Du kan også få hjelp til å skrive anken hos lagmannsretten, påtalemyndigheten eller hos ansatte i fengselet. Du må i alle tilfelle selv skrive under på anken.

Hvis Høyesterett vil behandle anken, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

Hva må anken inneholde?

I anken må du spesifisere

- hvilken dom du anker
- om anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff, inndragning eller andre reaksjoner
- hvilke feil du mener har skjedd – når anken gjelder saksbehandlingen

Videre bør du nevne

- nye bevis som du vil legge fram
- endringen du ønsker
- hvilke feil anken gjelder, ved anke over lovanvendelsen

Var du ikke til stede under ankeforhandlingen?

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under ankeforhandlingen, kan du be om at saken blir behandlet på nytt. For å kunne få ny behandling på grunn av møtefravær må du gjøre det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du ikke meldte fra i tide. Du må sette fram kravet for lagmannsretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt (gjort kjent) for deg.

Tidspunktet for soning

Dersom du er dømt til ubetinget fengselsstraff, kontakter Kriminalomsorgen deg om tid og sted for soningen. Dersom du har særlige ønsker om når du skal sone, må du kontakte Kriminalomsorgen.

Soning i eget hjem

Dersom du har fått en dom på under fire måneder ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i eget hjem med elektronisk kontroll (fotlenke) (straffegjennomføringsloven § 16 andre ledd). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Soning i institusjon

Dersom du har fått en dom på under ett år ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i en institusjon for behandling av avhengighet eller psykiske lidelser, spesielle former for omsorg eller attføring (straffegjennomføringsloven § 12). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Betinget fengselsstraff

Dersom du er dømt til betinget fengselsstraff, betyr det at soningen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan også være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at fengselsstraffen helt eller delvis skal sones.

Samfunnsstraff

Dersom du er dømt til samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Ungdomsstraff

Dersom du er dømt til ungdomsstraff, sendes saken til Konfliktrådet. Konfliktrådet vil innkalle til et stormøte der det skal utarbeides en ungdomsplan. Bli man ikke enige om en ungdomsplan, sendes saken tilbake til domstolen som avgjør om hele eller deler av den betingede straffen skal sones. Hvis du begår en ny straffbar handling før ungdomsstraffen er gjennomført, eller hvis du bryter vilkårene satt i ungdomsplanen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Bot

Dersom du er dømt til å betale en bot og ikke betaler innen betalingsfristen, vil den bli forsøkt innkrevet ved lønnstrekk eller annen tvangsinnkreving. Lykkes ikke dette, må du sone i fengsel.